OPPILAAN OMAN ÄIDINKIELEN OPETTAJANA TURUN PERUSOPETUKSESSA

OPAS KOULUJEN KÄYTTÖÖN

Päivitetty 15.6.2022

TURKU

SISÄLTÖ

Perusopetusta täydentävän oppilaan oman äidinkielen opetuksen tavoitteet	3
Oman äidinkielen merkitys	3
Oppilaan oman äidinkielen opetus opetussuunnitelmassa	4
Yhteistyö muiden opettajien kanssa	5
Opetusryhmien muodostaminen	5
Rehtori esimiehenä ja perehdyttäminen	6
MAI-opettajan velvollisuudet	7
MAI-opettajien kokoukset	8
Poissaolot ja koulutukset	8
Salassapitovelvollisuus	8
Matkakorvaus	9
Lähteet ja lisätietoja	10
Monikielisen oppilaan polku ja tukitoimet Turun kaupungin perusopetuksessa	10

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN OPPILAAN OMAN ÄIDINKIELEN OPETUKSEN TAVOITTEET

Oppilaan oman äidinkielen opetus on esi- ja perusopetusta täydentävää opetusta. Oppilaan oman äidinkielen opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan aktiivisen monikielisyyden kehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen. Oman äidinkielen oppiminen tukee myös kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan koulun ulkopuolella. Opetus tukee ja rohkaisee oppilaita käyttämään omaa kieltään monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin oman äidinkielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilaat oppivat viestimään koulun oppiainesisällöistä omalla äidinkielellään. Oppilaiden omat valinnat, osallisuuden kokemukset sekä opittavien asioiden merkityksellisyys ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä. Kielen opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja viestinnällisyyttä.

Oppilaan oman äidinkielen opetuksen järjestäminen ja siihen osallistuminen on vapaaehtoista. Opetuksen järjestäjä saa opetukseen erillisen valtionavustuksen.

Turun kaupungin perusopetuksessa oppilaan oman äidinkielen opetuksesta käytetään lyhennettä MAI.

OMAN ÄIDINKIELEN MERKITYS

Oma äidinkieli on perusta lapsen ajattelulle ja tunteille. Äidinkieli on tärkeä väline sekä uusien kielten että kaiken muunkin tiedon oppimiseen ja omaksumiseen.

Oman äidinkielen opetuksella tuetaan oppilaan ajattelun sekä kielenkäyttötaitojen, itseilmaisun ja viestinnän kehittymistä sekä lapsen persoonallisuutta. Oman äidinkielen opetus edistää myös oppimisvalmiuksia ja parantaa koulumenestystä.

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan.

OPPILAAN OMAN ÄIDINKIELEN OPETUS OPETUSSUUNNITELMASSA

1.8.2016 voimaan tulleessa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa on määritelty tavoitteet ja sisällöt koko perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista oppilaan oman äidinkielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä eli Turun kaupunki on laatinut perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman.

Seuraavassa on esitelty oppilaan oman äidinkielen opetuksen tehtävät lyhyesti erikseen vuosiluokilla 1-2, 3-6 ja 7-9. Tarkemmat kuvaukset opetuksen tavoitteista, sisällöistä ja arvioinnista löytyy Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, liitteessä 3 (s. 463–472).

Vuosiluokilla 1−2 oppilaan oman äidinkielen opetuksen erityisenä tehtävänä on oppia käyttämään omaa äidinkieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilas oppii kuuntelemaan, kysymään, vastaamaan ja kertomaan. Sana- ja ilmaisuvarantoa laajennetaan systemaattisesti kattamaan elämän eri osa-alueita. Opetuksen avulla kehitetään oppilaiden ajattelu- ja itseilmaisutaitoja yhteistyössä kotien kanssa. Oppilas omaksuu lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja sekä tutustuu ikätasoaan vastaavaan lastenkirjallisuuteen sekä kertomus- ja kulttuuriperinteeseen. Tavoitteena on oppia käyttämään kieltä erilaisissa oppimisympäristöissä ja hankkimaan tietoa äidinkielen avulla. Tavoitteena on oppia tiedostamaan oman äidinkielen merkitys ja luoda positiivinen suhde omaan kieleen.

Vuosiluokilla 3–6 erityisenä tehtävänä on oppia toimimaan aktiivisesti omalla äidinkielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaat oppivat lukemaan erilaisia lukemistapoja käyttäen, jäsentämään lukemaansa ja jakamaan lukukokemuksiaan sekä kehittämään kirjoitusjärjestelmän hallintaansa. Oppilaat tutustuvat kielen keskeisimpiin ominaispiirteisiin. Oppilaat oppivat vertailemaan kieliä ja hyödyntämään kielitaitoa erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Tavoitteena on syventää suhdetta omaan kieleen ja oppia arvostamaan eri kielten taitoa. Tavoitteena on myös oppia arvioimaan ja ohjaamaan omaa oppimista. Oppilaan opiskelumotivaatiota vahvistetaan yhteistyössä kotien ja kieliyhteisön kanssa.

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden oman äidinkielen taitoa kunkin kielitaidon mukaisesti. Oppilaat tutustuvat erilaisiin suullisiin ja

kirjallisiin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde omakieliseen kirjallisuuteen ja kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan sekä hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Oppilaiden arvostus omaa äidinkieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat omaksuvat tiedonhaluisen ja itseohjautuvan tavan opiskella äidinkieltään ja syventävät taitoaan vertailla kieliä sekä hyödyntävät eri kielten taitojaan monipuolisesti. Oppilaat omaksuvat keinoja kehittää kielitaitoaan myös perusopetuksen päätyttyä. Oppilaat syventävät opiskelumotivaatiotaan yhteistyössä kotien ja kieliyhteisön kanssa. 9. vuosiluokan päätteeksi määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppilaan oman äidinkielen oppimäärän tavoitteet.

YHTEISTYÖ MUIDEN OPETTAJIEN KANSSA

Oman äidinkielen opetuksessa tehdään yhteistyötä suomen kieli ja kirjallisuus -oppimäärän sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus -oppimäärän opettajien kanssa sekä muiden aineiden opettajien kanssa. Yhteisen kielikasvatuksen tehtävänä on lisätä oppilaiden ymmärrystä kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjata heitä arvostamaan omaa äidinkieltään ja muita kieliä. Lähtökohtana on oppilas aktiivisena toimijana, jolloin oppilaiden kielitaitoa ja muuta osaamista hyödynnetään opetuksessa. Lisäksi koko koulun toiminnassa hyödynnetään koulun kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

OPETUSRYHMIEN MUODOSTAMINEN

Oppilaan oman äidinkieleen opetukseen voivat osallistua kaikki oppilaat, jotka osaavat puhua kyseistä kieltä, eli kieli voi olla oppilaan äidinkieli, kotona puhuttu kieli tai esimerkiksi ulkomailla opittu kieli. Opetus on vapaaehtoista, mutta ilmoittautumisen jälkeen osallistuminen opetukseen on sitovaa.

Oman äidinkielen opetus ei välttämättä toteudu oppilaan omassa koulussa. Oppilaan huoltajat vastaavat oppilaan mahdollisista kuljetuksista ja niiden kuluista. Opetus tapahtuu yleensä iltapäivisin koulutuntien jälkeen. Opetusta on kaksi tuntia (2x45 min) viikossa.

Lukuvuonna 2021-2022 opetuksessa mukana olleiden oppilaiden ei tarvitse ilmoittautua uudestaan, jos oppilaan koulu ei vaihdu. Uudet oppilaat (1.-luokkalaiset, 7.-luokkalaiset, joiden koulu vaihtuu ja oppilaat, jotka eivät ole aiemmin osallistuneet opetukseen) ilmoittautuvat opetukseen Wilman kautta kohdasta ”Hakemukset ja päätökset”. Uusien oppilaiden täytyy ilmoittautua alkavan lukuvuoden opetukseen viimeistään 28.8.2022. Tämän jälkeen ilmoittautuneet voivat osallistua opetukseen tammikuusta 2023 alkaen. Poikkeuksena on VALMO-oppilaat, jotka voivat aloittaa opetuksessa kesken lukuvuoden.

Tällä hetkellä Turku tarjoaa oman äidinkielen opetusta seuraavissa kielissä: albania, arabia, bosnia, bulgaria, dari, englanti, espanja, hollanti, italia, japani, kiina, kurdi, latvia, liettua, pashtu, persia, portugali, puola, ranska, romania, saame (etäopetus), saksa, somali, thai, turkki, ukraina, unkari, venäjä, vietnam ja viro.

Uusi MAI-kieli voidaan ottaa mukaan, jos ilmoittautumisia on kieleen saapunut Turun kaupungin peruskouluista vähintään kuusi kappaletta ja ryhmälle löydetään sopiva opettaja.

Muutoksista opetusryhmissä pitää ilmoittaa välittömästi monikulttuurisen opetuksen suunnittelijalle ja pääkoulun rehtorille.

REHTORI ESIMIEHENÄ JA PEREHDYTTÄMINEN

Oman äidinkielen opettajan kuten muidenkin opettajien lähiesimies on koulun rehtori**.** Useassa koulussa opettavan opettajan esimies on pääkoulun rehtori. Oman äidinkielen opettajan palkkaaminen suunnitellaan opetustoimen monikulttuurisen opetuksen resurssien mukaan. Palkkauspäätöksen määräaikaisista opettajista tekee rehtori. MAI-opettajaa koskevat samat säännöt ja määräykset kuin muitakin Turun kaupungin opettajia. Työsuhteen ehdot määräytyvät Kunnallisen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimuksen (OVTES) mukaisesti.

Rehtorin tehtävä on perehdyttää uusi opettaja toimimaan kouluyhteisössä ja selvittää työsuhteeseen liittyvät asiat. Oman äidinkielen opettajan työhön ja tehtäviin liittyvissä asioissa pääasiallinen vastuu perehdytyksestä on MAI-opetuksen yhdysopettajalla. Viraston puolella yhteyshenkilönä ja oppaana toimii monikulttuurisen opetuksen suunnittelija.

MAI - opettajan tulee perehtyä työhönsä oman tehtäväkuvansa mukaisesti ja tutustua koulujen käytäntöihin ja tapoihin. Uuden MAI-opettajan suositellaan myös käyvän seuraamassa vähintään yksi jonkun kokeneemman opettajan pitämä MAI-opetustunti. Asiasta sovitaan yhdysopettajan kanssa.

Rehtorin tehtävä esimiehenä on pitää huolta työyhteisön jäsenten hyvinvoinnista ja yhteistyökyvystä. Oman äidinkielen opettaja kiertävänä opettajana on osa työyhteisöä. MAI - opettajan osallistuminen työyhteisön yhteisiin tehtäviin vaati usein aikataulujen takia neuvottelua. Rehtori vastaa opetusjärjestelyistä kouluilla, esim. osoittaa tilat opetukselle.

Palkkaukseen liittyvät epäkohdat selvitetään ensisijaisesti pääkoulun rehtorin tai koulusihteerin kanssa. Lisätietoa ja apua saa myös palvelualueen henkilöstösuunnittelijoilta, monikulttuurisen opetuksen suunnittelijalta ja Sarastiasta.

MAI-OPETTAJAN VELVOLLISUUDET

Opettajan on sitouduttava tuntien pidon ohella seuraaviin asioihin:

1. Opettajan on sovittava oppituntien ajat kunkin koulun rehtorin kanssa ja ilmoitettava seuraavan lukuvuoden **lukujärjestyksensä** viimeistään elokuussa monikulttuurisen opetuksen suunnittelijalle.

2. Oppituntien aikojen muutoksista tai tuntien peruuttamisesta sovitaan etukäteen rehtorien kanssa. Tuntien aikoja **ei saa muuttaa** vain opettajan omalla päätöksellä.

3. Jos tunnin paikkaa muutetaan ja asiasta on sovittu rehtorin kanssa, oppilaille ja huoltajille **ilmoitetaan kirjallisesti** muutoksesta (Wilma on ykkösvaihtoehto). Muutoksesta ilmoitetaan myös monikulttuurisen opetuksen suunnittelijalle.

4. Opettaja on velvollinen ilmoittamaan monikulttuurisen opetuksen suunnittelijalle oppilaan **opiskelun keskeyttämisestä** ja siitä, jos ryhmäkoko on pienempi kuin 4 oppilasta.

5. Opettaja on velvollinen ilmoittamaan **yhteystietojen muutoksista** pääkoulunsa rehtorille, monikulttuurisen opetuksen suunnittelijalle ja MAI-yhdysopettajalle.

6. Opettajalla on oltava **edu.turku.fi** -sähköpostiosoite, hänen on osattava käyttää sähköpostia ja luettava sitä säännöllisesti.
7. Opettajan on merkittävä **oppilaiden läsnä- ja poissaolot** Wilma-järjestelmään.
8. Omien ryhmien **oppilaslistat** tulee aina pitää **ajan tasalla**.

9. **Arviointi** on toteutettava Wilmassa annettujen ohjeiden mukaisesti.

MAI – OPETTAJIEN KOKOUKSET

MAI – opettajien kokouksia järjestetään noin viisi kertaa lukuvuoden aikana. Kokoukset pidetään **perjantaiaamuisin.** Jos mahdollista, olisi opettajan lukujärjestykseen hyvä jättää ko. aika vapaaksi. Kokouksiin osallistuminen on tärkeää ja päätoimisilla opettajilla on velvollisuus osallistua kokouksiin. Kokouksiin tulee kutsu sähköpostitse. Kokouksia voidaan järjestää käsiteltävistä aiheista riippuen kokonaan ominaan tai yhteisinä omakielisten opettajien ja omakielisten ohjaajien kokousten kanssa.

POISSAOLOT JA KOULUTUKSET

Työntekijän ja viranhaltijan on ilmoitettava sairastumisestaan mahdollisimman nopeasti ja mikäli mahdollista jo ennen työvuoron alkua esimiehelle tai työnantajan työpaikkakohtaisesti antamien ohjeiden mukaisesti jollekin muulle henkilölle sekä siihen kouluun, jonka oppitunnit peruuntuvat. Kouluilla annetaan ohjeistus siitä, miten työntekijän on toimittava sairastuessaan.

Kaikki työvapaat anotaan esimieheltä sähköisesti SAP HR-ohjelmassa. Sairauspoissaolot anotaan myös SAP HR -ohjelmassa viipymättä ja samoin mahdollinen lääkärintodistus toimitetaan työnantajalle. Palkattomat, harkinnanvaraiset työvapaat anotaan etukäteen. Mahdolliset sijaisjärjestelyt tai tuntien muutokset sovitaan pääkoulun rehtorin kanssa ja niistä on tiedotettava monikulttuurisen opetuksen suunnittelijaa.

SALASSAPITOVELVOLLISUUS

Perusopetuslaki §40: oppilasta koskeva, opetuksen järjestämisen kannalta välttämätöntä tietoa voidaan vaihtaa opetushenkilöstön, terveydenhuollon ja muusta oppilashuollosta vastaavien henkilöiden kesken. Koulun henkilökuntaa (rehtoria, opettajia, avustajia, muuta henkilökuntaa sekä opetusharjoittelijoita) sitoo vaitiolovelvollisuus. Sen perusteella yksitäisen lapsen ja nuoren henkilökohtaisia asioita ei saa käsitellä yleisesti. Alaikäisen oppilaan tietoja saa antaa vain huoltajalle.

Salassa pidettäviä asioita ovat:

- tiedot oppilaiden, henkilöstön tai heidän perheenjäsenten henkilökohtaisista oloista tai taloudellisesta asemasta
- yksityiselämää koskevat tiedot
- tiedot terveydentilasta
- sosiaalihuollon asiakkuus
- psykologiset testit/tutkimukset
- oppilashuoltoa koskevat asiakirjat
- oppimissuunnitelmat ja HOJKS-asiakirjat
- oppilaan koesuoritukset ja arviointimerkinnät
- todistukset ja asiakirjat, jotka sisältävät oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia (esim. käyttäytymisen sanallinen arviointi)
- tieto erityisopetuksen saamisesta
- salainen puhelinnumero

Salassapitovelvollisuus jatkuu palvelussuhteen päättymisen jälkeenkin ja se koskee myös suullista tietoa. Siihen sisältyy myös kielto käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi.

MATKAKORVAUS

Kahdessa tai useammassa koulussa samana päivänä opettavan päätoimisen opettajan matkakustannukset korvataan matkoista koululta toiselle. Jos opettaja käyttää julkista kulkuneuvoja, korvataan kuukausikortin mukaan. Sivutoimisella tuntiopettajalla EI ole oikeutta matkakustannusten korvauksiin. (Lisätiedot OVTES. s.74 ja KVTES liite 16 s. 210->)

Matkalasku tehdään SAP HR-järjestelmässä. Apua ajopäiväkirjan tekoon saa palvelualueen henkilöstösuunnittelijoilta.

LÄHTEET JA LISÄTIETOJA:

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, OPH: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf (Perusopetusta täydentävät oppilaan oman äidinkielen opetus, liite 3)

Oman äidinkielen tukeminen, OPH: https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/oman-aidinkielen-tukeminen

Oma kieli - oma mieli. Oppilaan oma äidinkieli. OPH, 2016: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/179673_oma_mieli_oma_kieli_1.pdf

Turun monikulttuurisen opetuksen blogisivusto: http://blog.edu.turku.fi/monikulttuurinenopetus
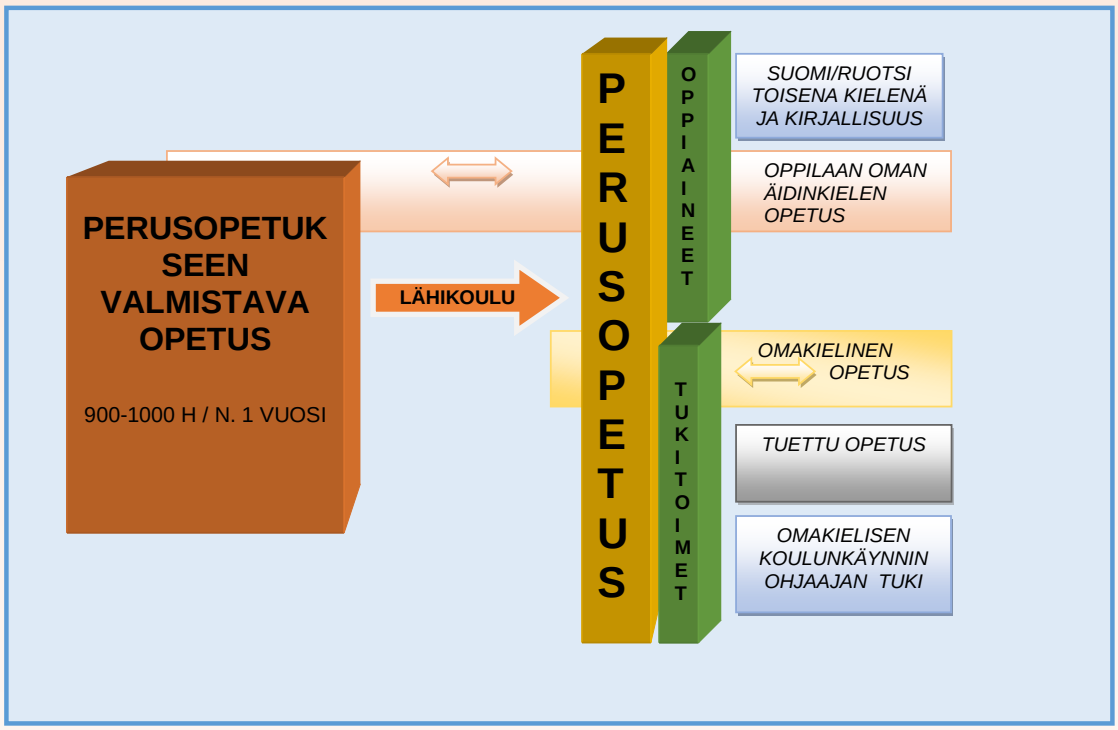
Monikielisen oppilaan polku ja tukitoimet Turun kaupungin perusopetuksessa